

МІР ПЕРАМОЖА!

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЮЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЛІЕННЯ СІЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 42 (1471)

Аўторак, 24 мая 1960 года

Цана 40 кап.

ДЗЁННІК ФЕСТЫВАЛЮ

Фестывалю глядзеа «На даікім беразе Іртыша» (вытворчасць Алмацінскай студыі, рэжысёр Е. Ароп, сцэнарыст В. Абызаў і Ш. Хусінаў) і двухсерыйную карціну «Чалавек мяне скуру» рэжысёра Р. Пераўшайна, якую ён паставіў на студыі «Таджыкфільм» у Сталінабадзе па сцэнарыі Д. Васілія і Л. Рутніцкага, напісаным на матывах рамана Бруно Іенскага.

У кінатэатры прайшлі кароткаметражныя мультыплікацыйныя карціны «Хутка будзе дождж» (рэжысёр В. Палкоўнік, студыя «Саюзмультфільм») і «Паўночны дракон» (рэжысёр Э. Туганаў, Талінская кінастудыя).

З мастацкіх фільмаў у гэты вечар ішла кінакамеда «Масфільм» «Непапраўна» (рэжысёр Ю. Чулюкін, аўтар сцэнарыя Т. Сціпа). Вельмі цікава ў зале сустрэлі выканаўца галоўнай ролі ў кінакарціне, з якой добра пазнаёміліся жыхары Мінска, артыстка Н. Румянцава.

Следам за тым быў прагледжаны мастацкі фільм Італьянскай кінастудыі «Сябры-таварышы» (рэжысёр

21 мая, на сёмы дзень фестывалю, з раніцы акрам аругтова Дома афіцэраў быў прадастаўлен кіргіскай кінакарціне «Тактагул» (рэжысёр В. Немаліаў, сцэнарыі М. Кладэ і Г. Тактагулава).

Сімпаўны глядачоў заваявала і другая кінакарціна гэтага дня — «Апошні дзюйм», якую прадставіла старэйшая кінастудыя нашай краіны «Ленфільм». Ён паставілі маладыя рэжысёры Т. Вульфавіч і Н. Курчын па сцэнарыі Л. Белакірава, напісанаму ім паводле апавядання англійскага пісьменніка Дж. Олдріджа.

Каго не ўсхваляе трагічная гісторыя адражанага лётчыка Бена Іэнсі, які не шкадуе жыцця, з вераю ў светлую будучыню пакаленняў, гераічна змагаўся супраць фашыстаў.

Скончылася вайна, а разам з ёю надзеі Бена на прастае чалавечы жыццё. Яго ўсе забылі. Ён вымушан прыняць прапанову адной кінафірмы заняцца вельмі небяспечнай справай: рабіць падводныя здымкі акул.

Аўтары фільма пазбеглі лабавых прыёмаў у паказе капіталістычнага свету. Яны даць прастору думкам глядача разабрацца ў сітуацыі, абстаноўцы і зрабіць свае вывады.

Варта хвалы стрыманага, глыбока рэалістычнага ігра М. Крукава ў ролі Бена і Славы Муратава, які вельмі добра выканаў ролу Дэві—сына Бена.

Увечары, у кінатэатры «Мір» кінематаграфісты Эстоніі паказалі шырокаэкранны фільм «Свавольныя паварты» (сцэнарыі Д. Нормет і Ш. Стэры, рэжысёр Ю. Куні і К. Кійск).

Дакументальнае кіно ў гэты дзень было прадстаўлена фільмамі «Песня

19 мая адбылася сустрэча ўдзельнікаў Трэцяга Усесаюзнага кінафестывалю са студэнтамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ім. М. І. Ляніна. На ёй прысутнічалі народны артыст РСФСР рэжысёр Г. Рашал, заслужаны артыст РСФСР А. Хыла, заслужаны дзеяч мастацтва РСФСР апэратар В. Паўлаў, кінаартыстка Н. Румянцава і інш.

На здымку: сустрэча ўдзельнікаў кінафестывалю са студэнтамі БДУ. Фота І. Змітровіча. Фотэхроніка БЕЛТА.

Па ўсёй Савецкай краіне працавала хваля мітынгаў і сходаў, прысвечаных наліжым, хваляючым пытанням міжнародных адносін. Савецкія людзі гора і аднадушна адобрылі заяву Старшыні Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчова ў Парыжы, якая адлюстроўвае міралюбівую і шчырую пазіцыю ўрада СССР у адносінах да народаў у вярхах і да вырашэння напружаных міжнародных праблем. На мітынгах і сходах прагучаў магутны голас нашага народа-працаўніка, будаўніка камунізма:

— Мы за мір і дружбу народаў!
— Ганьба амерыканскім агрэсарам, якія сваёй правакацыйнай палітыкай сарвалі нараву ў вярхах!

Нарада кіраўнікоў чатырох вялікіх дзяржаў—СССР, ЗША, Англіі і Францыі павінна была разгледзець важныя міжнародныя праблемы, ад якіх залежыць мір на зямлі. Таму ўсе людзі добрай волі з надзеяй чакалі гэтай нарады, з радасцю віталі яе спаканне.

У паміжнароднай лічце свежыя жахі другой сусветнай вайны, якая забрала мільёны дарагіх чалавечых жыццяў, прынесла незлічоныя страці многім краінам. Перамога над германскім фашызмам была заваявана вялікай цаной. Асноўны пажар барацьбы з ім вынесла Савецкая краіна. Нашы ахвяры, гераічныя подзвіжы нашага народа назаўсёды ўвайшлі ў гісторыю.

Пятнаццаць год мінула з часу заканчэння вайны. За гэты час наша краіна паспяхова залачыла цяжкія раны вайны, адбудавалася і рушыла далёка наперад. На месцы зруйнаваных населеных пунктаў вырасталі новыя, яшчэ больш прыгожыя гарады і вёскі. Нясмыслена працуюць за-

вады і фабрыкі, усё больш павялічваючы выпуск разнастайнай прадукцыі. Расціць і растуць будоўлі. Усё з большай шчырасцю аддае свае дары зямля, дайна дагледжаная селянінамі, узброенымі ведамі і тэхнікай. Асвойваюцца пустыні, скарачаюцца, магутныя рэкі. Пракладваюцца шляхы ў космас...

Квіце жыццё! Багаты плён мірнай працы!
Дык хіба можна дапусціць, каб гэтае жыццё спакхмурна, каб навалач вайны спыніла мірную працу!
— Не! Не дапусцім вайны!— гаворыць савецкі народ, і яго голас знаходзіць гарачую падтрымку мільянаў і мільянаў людзей усіх краін.

Нарадам свету ненавісна вайна. Цяпер, калі ёсць ядзерная і вадародная зброя, вайна прынесла б невымерна большыя страты і ахвяры, чым гэта было раней.
За апошнія гады зменшылася міжнародная напружанасць. Прыхільнакам «халоднай вайны» быў нанесены моцны ўдар. Гэта вынік актыўнай міралюбівай знешняй палітыкі Савецкага Саюза. Сусветная грамадзкая дастойна ацаніла шматлікія захады і прапановы Савецкага ўрада, накіраваныя на расшырэнне дружэлюбных сувязей паміж краінамі, на ліквідацыю пагрозы вайны. Гістарычныя візіты М. С. Хрушчова ў ЗША, краіны Паўднёва-Усходняй Азіі і Францыі надзвычай спрыялі далейшаму пацвяржэнню міжнародных адносін.

Гэта якраз і не падабалася ворагам міру. Яны намерыліся сарваць сустрэчу ў вярхах. Узмацнілі дзейнасць уплывовыя колы, якія імкнуліся адродзіць «халодную вайну». Перад самай нарадай у вярхах многія дзяржаўныя дзеячы Злучаных Штатаў

Амерыкі пачалі выступаць з правакацыйнымі прамовамі, з ілжывымі нападкамі на Савецкі Саюз. Нарэшце, ражэйніныя сілы пайшлі на агрэсіўны акт: у нашу краіну былі накіраваны амерыканскія самалёты-разведчыкі.
Наглядзячы на ўсё гэта, Савецкі ўрад, упарта і настойліва імкнуўся да міру, вырашыў удзельнічаць у сустрэчы ў Парыжы, спадзеючыся, што ўрад ЗША асудзіць і прызнае агрэсіўны акт у адносінах да Савецкага Саюза, пакарае віноўнікаў, паспросяць у нас прабачэння. Не, урад ЗША не зрабіў гэтага. Тарпелаванне нарады амерыканскія агрэсіўныя колы прывяло да зрыву яе.

У выступленнях таварыша М. С. Хрушчова ў Парыжы і Берліне з выключнай яснасцю выкрыта ражэйніная сутнасць амерыканскай палітыкі, дадзена глыбокі аналіз сучаснага міжнароднага становішча.
Выступаючы на мітынгу ў Берліне, таварыш М. С. Хрушчова сказаў:
«Той факт, што нарада не адбылася, вядома, засмуціць усіх дзеячэй добрай волі. Таму, калі нам на папярэдні сустрэчы з кіраўнікамі ўрадаў 16 мая стала вясна, што ўрад ЗША вырашыў сарваць нараду кіраўнікоў урадаў, мы ўнеслі прапанову адкласці яе да больш спрыяльнага часу. Мы прыйшлі да вываду, што лепш за ўсё адкласці нараду на 6—8 месяцаў, пакуль не адстаіцца ўзнікшыя пытанні, пакуль, так сказаць, не асядзе пыл».

Савецкі Саюз будзе і надалей рашуча змагацца за адраўдленне міжнароднай абстаноўкі.
Нам дарагі мір, і ў імя яго мы не

Германскім равашыстам дастойную водпаведзь. Думы і пачуцці кіраўніка Савецкай дзяржавы падзяляе ўсё наш народ. Мы адзіны ў сваёй нянавісці да ворагаў міру. Мы гаворым ім: «Адумайцеся, пакуль не позна! Перастанце гуляць з агнём!»
Да магутнага голасу савецкага народа чула праслухоўваюцца на ўсёх кутках нашай планеты. Усе сумленныя людзі на зямлі, усе, каму дарагі лёс міру, разам з намі кліяць ганьбай раз'юшаную амерыканскую ваеншчыню і мношачь намаганні ў барацьбе супраць падпалшчыкаў вайны. У гэтым дружным хоры чуцьця і гучныя галасы саміх амерыканцаў, якія асуджаюць агрэсіўную палітыку свайго наўдалага ўрада.

Маску выехала вялікая група беларускіх кампазітараў для ўдзелу ў абмеркаванні новых твораў у сакратарыяце Саюза кампазітараў СССР. У складзе групы: народны артыст Саюза ССР Я. Цікоці, народны артыст рэспублікі М. Аладаў, заслужаны дзеяч мастацтва БССР У. Алоўнікаў і Р. Пукст, кампазітары Д. Камінскі, У. Чараднічэнка, Г. Вагнер.

Сярод твораў, уключаных для абмеркавання, — «Шоста сімфонія» Р. Пукста, «Першая сімфонія» У. Чараднічэнка, сімфанічныя паэмы «Радасны шлях» Д. Камінскага і «Вечна жыць» Г. Вагнера, мантаж оперы М. Аладава «Андрэй Касцяня» і шэраг новых інструментальных і вакальных п'ес.

Дзямі на будаўніцтва Полацкага нафтапрапараточага заводу прыхалі пісьменнікі Т. Халкевіч, С. Грахоўскі, П. Панчанка. Аб развіцці савецкай беларускай літаратуры, аб новых творах расказаў Т. Халкевіч. З чытаннем сваёй вершаў выступілі С. Грахоўскі і П. Панчанка.

Беларускія пісьменнікі — частая госці новабудуемай рэспублікі. Яны цікавіцца жыццём гораў сямігодкі, выступаюць перад імі з творчымі справаздачамі.

Дзямі на будаўніцтва Полацкага нафтапрапараточага заводу прыхалі пісьменнікі Т. Халкевіч, С. Грахоўскі, П. Панчанка. Аб развіцці савецкай беларускай літаратуры, аб новых творах расказаў Т. Халкевіч. З чытаннем сваёй вершаў выступілі С. Грахоўскі і П. Панчанка.

Прэм'еру «Іркуцкая гісторыя» па п'есе А. Арбузава паказаў мінчанам Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горькага.

У гадоўных ролях выступілі: Валі—артыстка В. Філатова, Серзюка — Р. Качаткова, Сяргей Сяргіюна — Ю. Сідараў, Віктар Бабына — Р. Янкоўскі, Ларысы — З. Асмаловіч, Родзіка — Ю. Сіпаляна, Дзюніса — А. Бялоў, Ляпачкі — В. Шрамчанка, Зіні — Г. Знакоўская.

У хоры ўдзельнічалі артысты Г. Аладаў, З. Асмалова, С. Дубрава, Н. Жылакова, І. Камароў. Рэжысёр-пастаюшыцкі спектакля Р. Дактуніч, мастацкае афармленне А. Грыгар'яна, музыка Я. Глебава.

Валі—артыстка В. Філатова, Серзюка — Р. Качаткова, Сяргей Сяргіюна — Ю. Сідараў, Віктар Бабына — Р. Янкоўскі, Ларысы — З. Асмаловіч, Родзіка — Ю. Сіпаляна, Дзюніса — А. Бялоў, Ляпачкі — В. Шрамчанка, Зіні — Г. Знакоўская.

У гэты дзень у Мінску прайшлі сустрэчы з кіраўнікамі ўрадаў 16 мая стала вясна, што ўрад ЗША вырашыў сарваць нараду кіраўнікоў урадаў, мы ўнеслі прапанову адкласці яе да больш спрыяльнага часу. Мы прыйшлі да вываду, што лепш за ўсё адкласці нараду на 6—8 месяцаў, пакуль не адстаіцца ўзнікшыя пытанні, пакуль, так сказаць, не асядзе пыл».

У гэты дзень у Мінску прайшлі сустрэчы з кіраўнікамі ўрадаў 16 мая стала вясна, што ўрад ЗША вырашыў сарваць нараду кіраўнікоў урадаў, мы ўнеслі прапанову адкласці яе да больш спрыяльнага часу. Мы прыйшлі да вываду, што лепш за ўсё адкласці нараду на 6—8 месяцаў, пакуль не адстаіцца ўзнікшыя пытанні, пакуль, так сказаць, не асядзе пыл».

У гэты дзень у Мінску прайшлі сустрэчы з кіраўнікамі ўрадаў 16 мая стала вясна, што ўрад ЗША вырашыў сарваць нараду кіраўнікоў урадаў, мы ўнеслі прапанову адкласці яе да больш спрыяльнага часу. Мы прыйшлі да вываду, што лепш за ўсё адкласці нараду на 6—8 месяцаў, пакуль не адстаіцца ўзнікшыя пытанні, пакуль, так сказаць, не асядзе пыл».

У гэты дзень у Мінску прайшлі сустрэчы з кіраўнікамі ўрадаў 16 мая стала вясна, што ўрад ЗША вырашыў сарваць нараду кіраўнікоў урадаў, мы ўнеслі прапанову адкласці яе да больш спрыяльнага часу. Мы прыйшлі да вываду, што лепш за ўсё адкласці нараду на 6—8 месяцаў, пакуль не адстаіцца ўзнікшыя пытанні, пакуль, так сказаць, не асядзе пыл».

ГАНЬБА АГРЭСАРАМ

Такі чалавек, які лічыць, што яму ўсё дазволена, небяспечны для грамадства. Рана ці позна ён можа зрабіць нечаканыя непрыемнасці.
Калі такой, з даволу сказаць, тэорыі прытрымліваюцца кіруючыя дзяржаўныя дзеячы, ад якіх залежыць лёс міру, яны становяцца двойчы і тройчы небяспечнымі. Імяна такімі небяспечнымі авантурыстамі і правакатарамі прадсталі перад усім чалавечым амерыканскія імперыялісты і іх праслужнікі.
У сваіх агрэсіўных дзеяннях, накіраваных супраць Савецкага Саюза, супраць усіх краін сацыялізма і дэмакратыі, яны дайшлі да нечуваных нахабства. Пасылка самалёта-разведчыка ўглыб нашай краіны, абвясчэнне паветранага шпіянажу дзяржаўнай палітыкай, а потым зрыў на-

рады кіраўнікоў урадаў чатырох вялікіх дзяржаў — усё гэта звыклі аднаго ланцугу.
Цяпер усім вядома, якія мэты ставілі перад сабой кіраўнікі амерыканскага ўрада. Яны хацелі прадэманстраваць сваю сілу напярэдадні нарады ў вярхах, запалохаць савецкіх людзей, каб затым навязалі ім сваю волю. Але яны пралічыліся. І жорстка пралічыліся. Яны, відаць, забылі, з кім маюць справу, і селі ў лужыкі. Замест дэманстрацыі сілы Злучаных Штатаў Амерыкі выйшла дэманстрацыя іх слабасці, а зрывам нарады ў вярхах яны выкрылі сабе як зацятыя ворагі міру.
На пятай сесіі Вархоўнага Савета СССР, а затым у Парыжы і Берліне Мікіта Сяргеевіч Хрушчова даў амерыканскім імперыялістам і заходне-

германскім равашыстам дастойную водпаведзь. Думы і пачуцці кіраўніка Савецкай дзяржавы падзяляе ўсё наш народ. Мы адзіны ў сваёй нянавісці да ворагаў міру. Мы гаворым ім: «Адумайцеся, пакуль не позна! Перастанце гуляць з агнём!»
Да магутнага голасу савецкага народа чула праслухоўваюцца на ўсёх кутках нашай планеты. Усе сумленныя людзі на зямлі, усе, каму дарагі лёс міру, разам з намі кліяць ганьбай раз'юшаную амерыканскую ваеншчыню і мношачь намаганні ў барацьбе супраць падпалшчыкаў вайны. У гэтым дружным хоры чуцьця і гучныя галасы саміх амерыканцаў, якія асуджаюць агрэсіўную палітыку свайго наўдалага ўрада.

Воля народаў непахісная

Наш савецкі народ, які ўсё прастыя людзі на зямлі, не хоча вайны. Савецкім людям больш за іншых давалася адчуць на сабе ўсе жахі вайны.
Ішчэ і цяпер, праз пятнаццаць год, не загаліся цяжкія раны, нанесеныя вайной.
Памыць аб іх жыць ў сэрцах народа. І ў новыя, мірныя дні, увайшла гэтая памяць, разам з фатаграфіямі ў чорных рамках загінуўшых на фронце бацькоў, мужоў, сыноў, братоў, сяждэр.
Таму ўсё наш народ усімі сваімі думкамі імкнецца да міру.
Савецкі ўрад на чале з Мікітам Сяргеевічам Хрушчовым праводзіць міралюбівую палітыку суснаваня з капіталістычнымі краінамі, якую ўхваляе ўсё наш народ. Але гэта не значыць, што мы дазволім амерыканскім агрэсарам беспаскарна ўрывацца ў наша чыстае мірнае неба.
Дзямі мне давалася пабываць у калгасе імя Чкалава Барысаўскага раёна. На палых дзень і ноч гучуць

трактары. Калгаснікі заняты мірнай працай — расціць хлеб. Вечарамі ля канторы прадзіна ажыўлена. Сюды збіраюцца брыгадзіры, аграномы, калгаснікі. Яны паводзяць вынікі працы за дзень, вядуць размову аб міры, аб падзеях, якія адбыліся на зямлі за апошнія дні.
— Правільны адпор даў Мікіта Сяргеевіч імперыялістам,—гавораць яны,—яма чаго глядзець воўку ў зубы...
— Няхай лепш прыязджаюць да нас і паглядзяць, як мы жыём, чым засылаць самалёты са шпіёнскімі заданямі.
— Мы свае справы ні ад каго не хаваем. Гэта мірныя справы. Нам, калгаснікам, ёсць чым ганарыцца.
І сапраўды, за апошнія гады калгас імя Чкалава не пазнаў. Пабудаваны новы клуб, у многія грамадскія будынкi, праведзена электрыфікацыя, на жывяладоўчых фермах механізаваны працэсы працы працы.
Таких калгасаў на нашай мірнай зямлі тысячы. А над імі веснавое блакітнае неба. Мірнае неба нашай

Радзімы! І раптам у гэтым небе паўдзюцца чорныя груган, якога заснаваны ў нашу краіну амерыканскія імперыялісты. Вядома, такіх няпростаўшых гацей мы будзем бачыць!
Амерыканскі ўрад, сарваўшы агрэсіўныя дзеянні нарады ў вярхах, спрабуе ўсю віну ўскласці на Савецкі Саюз. Не выйдзе, пані! Так сказаў савецкі народ, так гавораць усе мірлюбівыя народы зямлі.
Амерыканскі народ разам з усім чалавечым асуджае агрэсіўную палітыку свайго ўрада. Гэта палітыка ражэйніных колаў Злучаных Штатаў Амерыкі, а не палітыка амерыканскага народа, палітыка імперыялістаў, якія нажываюць вялікія прыбыткі на распальванні «халоднай вайны». Яны не адлюстроўвае імкненняў простых амерыканцаў жыць у міры і дружбе з народамі ўсіх краін. Амерыканскім заправілам не ўдасца навязваць гэтую палітыку свайму народу, бо воля простых людзей да міру—непахісная.
Галіна БЕРНАСЕВІЧ.

Сяло Вялікае Далесце. Пачуцьці гэтыя словы, жыхары самых далёкіх раёнаў Беларуды, да нават за не межамі могуць дадаць:

— Як жа, ведаем! Песні хору гатага слава не раз чулі.
Так! Славіцца Далесце песнямі. Дваццаць год назад стварыў ё ёсць хор. Стварыў і стаў носбітам чароўнай беларускай песні. Зацікавіўся хорам Геннадз Іванавіч Штовіч, Паланіла зборнікніка народных песень самабытнасці і шчырасці выканаўцаў. Некаторы час ён руліва працаваў у гэтым хору, потым узначальвае яго. Слова звычайна прыходзіць нечакана. Хутка ўжо вестка аб паддэскіх спеваках разнеслася па ўсёй Савецкай краіне. У 1940 годзе хор выступіла на першай беларускай Дакладзе ў Маскве.
Вайна абарала песні, прымусіла ўстаць за зброю. Спевакі становяцца народнымі месціцамі. Тады пачалі выводзіць сваю гэтую песню агтаматы, якія сталі неразлучнымі сябрамі людзей. Многія аддалі сваё жыццё за тое, каб другія слявалі аб шчасці. Вайна раскідала ўдзельнікаў хору.
Аднак адразу ж пасля вызвалення Беларуды песні паднялі зноў набываюць крылы. Спевакі ўзліся за ўдзельнікаў роднага калгаса, якому далі імя вялікага Леніна.
Добрая песня заўсёды знойдзе дарогу да чалавечэга сэрца. І не дзіва, што ў 1945 годзе Далескі хор зноў спявае на маскоўскай сцэне. Званчыч загучала песня аб народным шчасці. У хор уваляса нарастаючыя моладзь, прынесла з сабой неўтаймаваны задор. Калектыў паддэскіх спевакоў унагароджваецца Ганаровай граматай ВЦСПС.

Лунае песня...

У 1949 годзе хор адзначыў дзесяцігоддзе свайго існавання. Калгасныя спевакі выступаюць у сваіх нацыянальных касцюмах у Баранавічах, Мінску, Брэсце.
Потым у сельскім Доме культуры чамусьці ліхаманкава пачалі змяняцца загадчыкі. Іван Турдай, Алена Арцём і Васіль Праневіч, якія ўзначальвалі хор, зусім не мелі ніякай музычнай адукацыі. Хор пачаў развальвацца, наглядзячы на ўсё намагаючы асобных актывістаў пазбегнуць гэтага. Па віне старшыні калгаса хор не паехаў на абласны агляда ў 1958 годзе. Уся работа была пушчана на самаахт. Аднойчы сабраліся ўсе, пачалі вышукваць прычыны.
— Патрэбны добры арганізатар,—пачулася з усіх бакоў.
— Хутчэй бы Міхась дэмабілізаваўся з арміі. Агонь хлопцы! А які кудожны баініст! Да таго ж нашы вясковы. Давайце яму калектыўнае пісьмо ў армію напішам, — прапанаванаў нехта.
І вось Міхалі Жук становіцца загадчыкам сельскага Дома культуры. Прывёз ён у вёску разам з баіям чужоўнага салдацкія песні.
Сваю работу Міхалі пачаў з арганізацыі агітбрыгады, якая пачала выступаць у Ляхавічах, у брыгадах свайго і суседніх калгасаў. Аднак не забавіў Міхась, які ў 1954 годзе ён акампаніраваў хор на рэспубліканскім аглядзе.
— Трэба адрадыці былую славу. Неабходна стварыць новы хор, — аднойчы сказаў ён. А ўвечары пайшоў у аход па хатах. Спачатку зачынуўся згодзі маладых, потым па-

чыў агітаваць старэйшых. Не абмінуў і настаўнікаў мясцовых школ. Пачаліся рэпетыцыі.
У канцы мінулага года на раённым аглядзе хор заняў першае месца. Вельмі паспяхова выступіў хор на куставым аглядзе ў Баранавічах. Права адрадываць заключны канцэрт мастацкай самадзейнасці ў Брэсце зноў было прадстаўлена хору калгаса імя Леніна. Журэ адзнавалася на вырашала аднаму з мацнейшых і старэйшых калектываў вобласці прадставіць права абараняць гонар Брэсцкай вобласці на рэспубліканскім аглядзе.
«Вачарні змрок туліцца к вокнам хат. Нечакана ўнікае песня.
І не адзіны па вясні да нас загляне сват,
Бо калгас нявестамі прыгожымі багат...»
Цэпра нібы расоўваецца ад белых хустачак на галавах дзвучат. Гэта ідуць на чарговую рэпетыцыю калгасніцы. Іх нямяла, каля 70 чалавек. Хто ж гэтыя заўзятая спевакі?
Сярод іх вы абавязкова знойдзеце дзярж Марысю Карповіч, Ганну Сярыцкую, Надзею Таранду, загадчыка фермы Уладзіміра Смэрчкова, Крху ўбак, пакуль не пачалася рэпетыцыя, гутарач аб калгасных справах Герасім Праневіч, Адам Таранду, Максім Новік, Аляксей Казакоўскі, Сяргей Махнач, Аб чымсьці весела расказвае сяброўкам насір калгаса Тацяна Кумейна, весела смяецца рахункавод Людзіла Зынько. Паміж учотчыкам палаводчай

«Іркуцкая гісторыя»

Брыгады Мікалаем Смэрчковым і Валандзінай Жук (птушніца) маўляўца размова вачыма. Аднак, яны, відаць, добра разумеюць адзін аднаго. Будаўнікі Аляксей Касцюк, Міхалі Пятух, Вера Таранда, Надзея Смэрчкова насяджаю на Міхаліа Жука—патрабуюць сабе ў брыгаду будаўнікаў. Шафёры Міхалі Праневіч і Аляксей Гоцька спрабуюць галасы. Вялікім прывітаннем сустракаюць прысутныя Міхалі Ганчарыка, якога суправоджаў дачка Валя і сын Міхалі. Ганчарыч — удзельнік хору з дня яго арганізацыі.
Пачынаем! — раздзюцца голасныя удзельніцы яго. Гуд сціхае. Міхалі Жук надзявае рамні баяна. Усе займаюць свае месцы. Лёгка ўдзельніцы і чужоўна ўздымаюць «Святуючы» песні вымахнулі ў расчыненыя вокны:
«Як жа нам сягоня святая не спраўляць,
Як жа нам сягоня песень не спяваць...»
Гэтую песню хор спяваў у Мінску на рэспубліканскім аглядзе. Выступленне хору на аглядзе прыйшло вельмі добра.
— Мала гэтага, — коратка сказаў Міхалі Жук на шпіяванне загадчыка аддзела культуры Івана Ярашова. — Ведаець, хочаце верце, хочаце не — наш хор будзе зноў выступаць у Маскве!
І кожны вечар у Доме культуры лунае песня. Спачатку яна гучыць ціха, а затым мацней і мацней. Спяваюць яе людзі ад сэрца. Узвіваюцца нібы птушка, льецца ручаём песня аб шчаслівай калгаснай долі, квітнеючай Беларуды.
А. ШЛЕГ,
А. ПЛЕГ.

20 мая ўдзельнікі Трэцяга Усесаюзнага кінафестывалю пабывалі ў сельгасарцелі «Сталінскі шлях» Мінскага раёна.
На здымку: заслужаны артыст Таджыкскай ССР Марат Арышаў, які выконвае ў фільме «Лёс паста» ролу Рудакі, гутарыць з піянерамі.
Фота І. Змітровіча. Фотэхроніка БЕЛТА.

20 мая група ўдзельнікаў фестывалю наведвала калгас «Сталінскі шлях» Мінскага раёна. Народны артыст СССР М. Жараў, кінарэжысёр А. Зархі і інш.
Госці і ўдзельнікі фестывалю штодзённа робяць экскурсіі па гораду, выязджаюць для сустрэч з мінчанамі на заводы, у калгасы, навуцальныя ўстановы, выступаюць у кінатэатрах перад пачаткам сеансаў.
Вялікі вечар адбыўся 21 мая ў клубе Мінскага аўтазавода. На сустрэчу з аўтазаводцамі прыхалі рэжысёр-дакументаліст—лаўрат Леаніскай прэміі Р. Бармен, леныградская кінаартыстка Пілецкая і інш. Госці расказалі аўтазаводцам пра свае творчыя планы, выслухалі пажаданні глядачоў. У заключныя сустрэчы былі паказаны фільмы «Апошні дзюйм» і «Вясна вецер над Вейна».

20 мая група ўдзельнікаў фестывалю наведвала калгас «Сталінскі

ЧАЛАВЕК ВЯРНУЎСЯ ў СТРОЙ

Даўно закончылася змена, а Васіль Кажэўнікаў усё яшчэ стаіць да станка. Перад ім — дэталі для настройкі аграгатнага станка, якая сустраіцца частка ўвоўдае ў аўтаматычную лінію. Арашак! І проста яго не распусціш. У дэталі трэба зрабіць да паўсотні адуліт розных дыяметраў, рознай глыбіні, розных напрамкаў. Дакладнасць апрацоўкі — адна сотая міліметра. Ні больш, ні менш! Есць над чым падумаць.

Непадалёку стаіць токар-карусельшчык (назваем яго Іванам Мазіным). Чалавек гэты, відаць, настолькі ён гладыш і гладыш спадыбда на таварыша. Ды вірніра ж, чорт упарты! Не ззіраецца. Не заўважае або не хоча заўважаць, ці што? Нарэшце, адчуўшы на сабе пілыны позірк, Кажэўнікаў паварочваецца.

— А-а, Мазін...— гаворыць ён няпэўна, зноў беручыся за работу. Іван робіць некалькі крокаў і, відаць, зварок не называючы ні імя, ні прозвішча таварыша, сука кідае: — Пагаварыць трэба... Дзе і калі гэта можна?

Кажэўнікаў адчувае гэтую сухасць і, не адрываючыся ад справы, адказвае тым жа: — Можна і пагаварыць... Заходзь у партбюро. Праз дзесяць хвілін будзь...

Прыбраўшы са станка, Кажэўнікаў паспеў паміць перададзенае і роўна ў вызначаны час увайшоў у пакой партбюро. Мазін стаіць у абло. На ім была зашмаляваная сплёўка. Рукі за спіною. Пальцы моцна сіснуты.

— Слухаю цябе, — сказаў Кажэўнікаў, саджаючы са стол.

— Не, гэта я вас, судзіла, хачу паслухаць, — буркнуў пераз пачына Мазін, працягваючы глядзець у акно.

— Вось табе і на! — адзіўсіа Кажэўнікаў. — Цікава, што ж ты ад мяне хочаш пачуць?

Мазін, не ведаючы, як прадоўжыць размову, доўга маўляў.

— Ну, раскажыце, напрыклад, таварыш судзіла, — сказаў ён, нарэшце збрыўшы напек на слова «судзіла», — як вы будзеце мяне судзіць. У вас ужо, напэўна, і праекці прыгавору прызначаны. Ці не так?

— Паслухайце, Мазін! — Кажэўнікаў міжволі перайшоў на «вы». — Скажыце шчыра, чаго вы хочаце? Іван Мазін аж ускіпеў ад алоці і нечакана для сябе перайшоў на «ты».

— Цябе, судзіла, папярэдзіць хачу... Так, так! Каб ты не вельмі... Зразумей? Раю: не перагінай палкі — аломіцца...

І пашоў.

Кажэўнікаў вялікім вачыма глядзеў на дзверы, за якімі гучна чуліся крокі дзівакаватага токара. А ці дзівакаватага? Ён сказаў: папярэдзіць хачу... Гэта ж непрыкрыты шантаж! Ах, Мазін, Мазін! Табе хочаць руку падань. А ты?!

Былае ж так. Працуе чалавек. І як быццам добра працуе. А што ў яго за душою? Ніхто не ведае. Адкрыта ж гэтага душою, глядзець намя на што — чарыточына. Ну, таварыш, на дапамогу. А ён — чалавек з чарыточынай, пале на ўсіх. Усё ў ім я, нібы вакол гэтага «я» змяля круціцца.

Нешта падобнае адарылася і з Іванам Мазіным. Працаваў ён токар-карусельшчыкам. Выконваў заданні добра зрабавуў. Чалавек паваялі. І раптам, як снег на галаву: зварок алончы ў цэх і ўзнаў такі зварок, што хоць вушы затыкай. Бацька: зусім п'яны. Ультыматум свой выкладае: ён, маўляў, не згодзен атрымаваць менш за дзве тысячы ў месці. Спрабавалі ўгаварыць. Куды там! У бойку палез новаўзлены герой.

І вось — таварыскі суд. Проста ў механічным цэху, або як пра яго тут горда кажуць — у галоўным корпусе. Прышлі сотні рабочых, чымі рукамі ствараецца савецкая будаўніцтва: аўтаматычныя лініі. Старажына суда расточнік-каардынатыч Васіль Якаўлевіч Кажэўнікаў інфармуе іх пра ўчынак таварыша. Ён гаворыць крыху сухавата, але сутнасць справы выкладае праўдзіва. Затым пачалі гаварыць рабочыя. Спачатку ініцыятыву бяруць у рукі сабур'янін Мазін.

— Каго мы судзім, таварыш?! — крычыць адзін з іх. — Дештага работа, калі хочаце ведаць. Гэта ж гандь для нашага роднага завода!

За ім — другі: — І за што судзім, каб запытаць? Ну, выпі! Ну, пахуліганіў! Крыху... Нават не пахуліганіў, а ледзь-ледзь спалінуўся, так сказаць, маральна...

Але вось за трыбуны выходзіць ужо немаляды рабочы. Ён сур'ёзнам позіркам акідае ўсіх і, звартаючыся да дружкі Мазіна, гнеўна гаворыць: — Вы што ж, хочаце таварыскі суд ператварыць у балаган? Не выйдзе! Каго судзім? Скажыце, Зазнайку, рвача — васьм каго. За што судзім? Таксама скажыце. За тое, што ганьбіць калектыв, уесь завод. «Ну, выпі! Ну, пахуліганіў!» Ці не хочаце вы ўжо гэтым самым таварышчэ і сабе спагнаць на ўсёкі вынадак? Калі так, скажыце тады, ці разумеете вы, разам са сваім гора-героем, дзе працуе і ці робіце? А калі не разумеете, дык слухайце. За сямігодку наша прадпрыемства павіна даць краіне адну тронь усіх аўтаматычных ліній, якія будуць выпушчаны савецкай прамысловасцю. Гонару ж колькі! При такіх акалічэннях партбюро цярпела, сумленне, самааданасць, а не ваша гнілая філасофія ўхілімірання ніякі, якім няма справы да грамадскіх інтарэсаў. Але добра запамінеце: мы — я гавару пра тых, каму дарага слава завода, — не пацернім у сваіх ротах несумленных людзей.

Гэтыя палымыя і шчырыя словы карніным чынам аказалі абстаючы. Усім раптам захлесталася выступіць. Гаварылі многа і гарача: з натхненнем — пра высокае званне савецкага рабочага і яго адданасці перад народам за лёс сямігодкі, гнеўна — пра тых, хто перахкадае агудныя справы.

Нарэшце, прадставілі слова віноўніка. Ён паводзіць гле задзірліва. Выпі! Наскандаў! Ну і што ж? А працу, маўляў, не горш за вас. Любіце мараль чытаць? Чытайце! А зрабіць са мною, што зробіце? Нічога. Вось і ўсе.

Адзін з засядзельцаў нахіліўся да Кажэўнікава: — Выходзіць, Васіль Якаўлевіч, што Мазін так нічога і не зразумее. Не хоча разумець, — папярэў яго таварыш, які сядзеў справа. — У гэтым будзь.

З радой пачулася: — Вычлі героі! Пале на ўсе і на ўсіх. Прапаную — авольці!

Таварыскі суд вынес постанову: праціць адміністрацыю зводіць Івана Мазіна з прадпрыемства. Адміністрацыя задаволіла гэтую просьбу. І за такарна-карусельны аграгат, на якім працаваў той, хутка стаў новы чалавек.

Аддзяленне расточнік-каардынатыч галоўнага корпуса размяшчаецца ў спецыяльным памяшканні. Тут усё незвычайна. І тэмпература, якая заўсёды вызначаецца адной лічбай — пале двадцать. І вядзаныя «франкі» на вокнах, каб на тэхніку не падалі прамяні сонечныя

прамяні. І кветкі, якія ствараюць утульнасць.

Не, нездарма ў аддзяленні расточнік-каардынатыч створаны такія «райскія» ўмовы. Тут апрацоўваюцца ўнікальныя дэталі, вузлы для будучых аграгатных станкаў. Напрыклад, тым жа эталоны. Гэта, па сутнасці, вымяральный інструмент з мікроннай дакладнасцю!

Злева ад уваходу ў аддзяленне — станок Васіля Кажэўнікава. У яго шосты, вышэйшы разраст расточнік-каардынатыч. Яму, аднаму з першых на прадпрыемстве, прысвоена званне ўдарака камуністычнай працы. Ён да тонкасці ведае сваю музру спецыяльнасць. І вельмі ганарыцца ёю, хоць яна і прыносіць мноства клопотаў.

Васіль Якаўлевіч Кажэўнікаў працуе па сваёй спецыяльнасці не так даўно. Аднак, каб дамагчыся майстарства, высокага класа дакладнасці ў рабоце, прызнаўшы гэтага таварыша на цэху, нарэшце, кіраўніцтвам завода, яму давалася праціць хоць і кароткі, але нагледкі шлях.

У пачатку 1957 года старшы лейтэнант Кажэўнікаў не зусім ахвотна ішоў у запас. Ён не ведаў, дзе будзе працаваць, хоць і верыў, што ў «гражданаў» работы непачаты край. І што б там ні гаварылі аб мілі-зівольнага ў запас афіцэра, але як цяжка яму расставіцца з прывыклі абстаючай! Адно за другім наўстаюць пытанні: аб жыллі, працы, сям'і. Ды ці мала яшчэ аб чым? Па сутнасці, даводзіцца навава пачынаць жыццёвы шлях. А як складзецца ён? Не кожны ж можа прадбачыць.

Кажэўнікаў камуніст — чалавек асобага складу. І таму раўнавага яго душэўных сіл аказалася не вельмі парашанай. Думка аб тым, на якім участку камуністычнага будаўніцтва ён будзе найбольш патрэбны партыі, займала яго цяжка, адсоўваючы на другі план усё астатняе. Ён выказаў гэта некалькі раз адзям з арміі сваім старошаму таварышу — афіцэру Аляксееву Сямёнавічу Чапэву.

— Куды хочаш ідзі, толькі не папробуй валакці цыгуніць, — сказаў той адразу. І падумаўшы, дадаў: — А лепш, браце, падавайся ў сферу вытворчасці матэрыяльных здабыткаў. Гэта, трэба думаць, больш патрэбна і народу, і партыі.

Прыехаўшы ў Мінск, Кажэўнікаў зусім ажывіўся. Які горад! А выліці! А дамы! Найшоў у райком. Агуль накіраваў і ў Міністэрства гандлю. Ну што ж, можна схадзіць і ў міністэрства.

— Як афіцэра, — сказаў там, — мы возьмем вас на пасадку інспектара. Лічце, што вам вельмі пашанцавала. Інспектар! Гэта не аб'яшча...

Та-ак... «Як афіцэра»... Клопаты, нічога не скажыце. Кажэўнікаў прыгадаў Чапэва: «А лепш, брат, падавайся ў сферу вытворчасці матэрыяльных здабыткаў». Вось гэта, бадай, спраўдзіць лепш. Ён далікатна падыкаваў за высокае давер і рашуча выйшаў з кабінета.

А праз некалькі дзён афіцэр запаса Васіль Кажэўнікаў ужо стаў за гарызантальна-расточным станкам на заводзе імя Варашылава. Прайшоў месці. Рабочы, які вучыў яго, некалькі спытаў:

— Ты што, Васіль, займаўся калі-небудзь гэтай справай?

— Не, — адказаў вучыць і ў сваю чаргу спытаў: — А што, дрэнна атрымаваецца?

— Якое там дрэнна... Можаш самастойна працаваць, — сказаў настаўнік, дапытліва глядзеючы на вучня. — Мне вельмі толькі адно незарады.

(Заначэнне на 4-й стар.)

Самае дарагое ў жыцці

«Калі б толькі і было суджана ў жыцці спыніць кулю, якая ляціць у бок Радзімы, дык і для тага варта было б нарадзіцца на свеце».

Л. ЛЯОНАУ.

Калі б спытаць кожнага з двух з паловай мільярда чалавек, якія насляюць нашу планету, якое яго самае вялікае жаданне, дык, відаць, адкаж, выказаны рознымі словамі, на розных мовах, прагучыць, хутчэй за ўсё, аднолькава: «Я жадаю шчасця, я жадаю міру!» Але ў паняціі аб шчасці ёсць нешта агуднае, без чаго ніводзін чалавек не можа быць поўнашчаслівым. Гэта Радзіма.

Хто можа адмаўляць, што без яе няма спраўданага шчасця? Тройчы шчаслівы той, хто жыве ў нашай пудной краіне, якая назаўсёды вызвалася ад ланцугу капіталістычнага прыгнёту, хто адчувае сябе не толькі жыццём, але і гаспадаром сваёй краіны. Спраўданае шчасце жыве там, дзе лёс аднаго чалавека і ўсёго народа зліваюцца ў адзіны лёс.

Сёння за рубжамі Савецкай краіны жывуць тысячы нашых суайчыннікаў. Розны лёс і гэтых людзей, у розны час і на розных прычынах пакінулі яны сваю родную зямлю. Адна паверыў хлуслівай прапагандае аб капіталістычным «раі» і выехалі туды ў пошуках шчасця і хлеба. Другіх разлучыла з Радзімай вайна. Савецкі ўрад усім гэтым людзям прадставіў магчымасць у любы час вярнуцца на сваю Радзіму.

Амаль штодзёна пагранічныя станцыі Украіны, Беларусі, Расійскай Федэрацыі прымаюць на сваю савецкую зямлю нашых суайчыннікаў. Тысячы людзей вяртаюцца на Радзіму. Яна цёпла, як родная маці, прымае сваіх сыноў і дачок. Яна дае і тым людзям, у якіх былі ў іх свае памылкі, іх істэны, яна кажа ім простае шчырыя словы:

— Калі ласка!

Але ёсць многа людзей, якія жывуць доўгі час у чужой краіне, у якіх меры звыклі сябе са звычцамі гэтага народа і не могуць вярнуцца на родную зямлю. Але яны заўсёды помяіць пра сваю Радзіму — радзіму сваёй бацькоў, сваёй гераічнай народна.

Аб гэтым вельмі красамоўна гавораць пісьмы, якія ідуць з усіх кватэраў Зямлі ў адрас Камітэта за вяртання на Радзіму і развіцця культурных сувязей з суайчыннікамі. Шчырыя радкі гэтых пісьмаў хваляюць, калі чытаеш іх. Напісаны часцей за ўсё проста, нават не заўсёды пісьменна, яны гавораць аб вялікім гонары нашых суайчыннікаў за сваю магнутную савецкую Радзіму. Улады капіталістычных краін узялі спробуць утойваць праўду аб Савецкім Саюзе. Але ні цэнзура, ні акіянская далечына, ні пагранічныя кардоні не могуць спыніць пераможна кажа пісьца праўды аб СССР. Добрая весткі аб нашай краіне надходзіць сабе шпакі да сэрцаў заўсёды. Праўду ўтойваць нельга. Гэта немагчыма. Сёння высока ў небе імічыцца савецкі касмічны карабэль. Ён расказвае ўсім людзям свету пра магчымасць і дасягненні нашай Радзімы. Сёння па ўсёй планеце разнасоціла словы міру і дружбы, якія гавораць народам свету савецкія людзі.

«Я нашу ў сабе вялікую любоў да майей Радзімы, — піша ў сваім пісьме П. Ц. з Бельгіі, — невіджуч тых, хто прадае яе ворагам, хлусціць і абівае грабеж».

«На душы ў мяне пажка, — піша А. Васкрэсенскі з Канады. — Пажка таму, што блукаю на чужыне удалена ад Радзімы, ад роднай хаты. Жыву надзеяў зноў убачыць сваю родную зямлю. Гэта запавяляе мая мара. Даслаю вам свае вершы: яны

лепш за ўсё раскажуць аб тым, што адчуваю цяпер...»

Мчэцца коні по равніне, Мчэцца вядаль, Мне б вучыцца з вамі сяміце, Позабыць печаль.

Вот по этой по дороге, Что лежит в пыли, Долететь на пяти-тройке До родной земли.

Мчэцца, мчэцца, удалме, Рвите удалма, Вместо рук, моя Россия, Мне бы два крыла!

К. Хілько жыве ў ЗША каля 50 гадоў. У сваім лісце ён піша: «Нішто не можа адарваць мяне ад Радзімы і сперці добрыя ўспаміны аб ёй. У Дошніцкім раёне ў вёсцы Бірулі жыў мой старэйшы брат, яму цяпер 83 гады. Атрымаўшы Вашу газету «Голас Радзімы» і вельмі дзякую Камітэту за гэта. Калі прычтаю на пачатку да канца — перадаю сваім суайчыннікам. Ад душы радусяю паспеем Савецкай краіны і жадаю ёй далейшых поспехаў. Цвёрда ўпэўнены, што Савецкая Радзіма ў недалёкім часе перагоніць багату Амерыку ва ўсім. Наш буржуазны ўрад штогод накладвае вялікія падаткі, узнімае цэны на прадукты. Прапоўныя тры жыццёва вельмі цяжка...».

Павел Нік (Францыя) ў сваім пісьме заўвагае: «Нагледжаны на тое, што мы 40 год не жывём у Савецкім Саюзе, мы з жонкай засталіся савецкімі патрыётамі. Усе радзіці і гонар за дасягненні савецкай навуцы мы перажываем разам з усім вялікім савецкім народам».

Нельга без хвалявання чытаць пісьмо Ф. А. Карповіча з Бразіліі. Ён — беларус, з вёскі Пасталава Брэстскай вобласці. У час грамадзянскай вайны быў у Сібіры, дзейнічаў у складзе Чырвонай Арміі супраць Калчака. Пасля вайны вярнуўся ў родныя мясціны, але ў 1920 г. разам з землякамі трапіў пад прыгнёт беларускіх каланізатараў. Жылося вельмі цяжка, і таму ў 1929 г. Ф. Карповіч разам з тысячамі іншых сваіх землякоў падаўся за акіяны шукаць шчасця.

«Шчасця, вядома, у гэтай Бразіліі не знайшоў, — піша Ф. А. Карповіч, — а Радзіму страціў назаўсёды. Цяпер, відаць, не змагу вярнуцца да родных мясцін — стары ўжо і сіл няма.

Але я ведаю, што і за мяжой можна заставацца шчырым патрыётам. Такім мне і хочацца быць да канца. Дзе б ні былі нашы протстыя працавітыя людзі, яны выступаюць су-

праць паклібнікаў і ашуканцаў, даюць ім моцны апор.

Аднойчы падыходзіць да мяне нейкі панок з аджорленай мордай і гаворыць шчырока: «Хачу пагаварыць з вамі, пане Карповіч, аб нашым вызваленні...».

Паглядзеў я на яго і пытаю: — Каго і ад каго вызваліць? — Украіну нашу, — гаворыць той пан.

— Па-першае, я беларус, а не ўкраінец, — адказаваў я, — а па-другое, такіх беларусы і ўкраінцы, як я, разам тапілі панюў у Байнале і ў павінны ведаць, што сярэд спраўданаў беларусаў і ўкраінцаў здрадніцкіх нама. Так што не дамоўсямы з вамі.

Вам, дарагі суайчыннік, можна пазайздросціць: кожны дзень вы чыцеце нашу родную мову, удзельнічаеце ў вялікай стваральнай працы. А мы плачам ад радзіці, калі атрымаем пісьмы з роднай краіны. Дзякуй ёй за тое, што яна і тут не забывае нас і дапамагае ўсім, чым можа. Мы з ёю будзем да канца...».

Вось пісьмы з Англіі, Заходняй Германіі, Італіі, Аргенціны... Агульна іх выказваюць павагу і адданасць да Радзімы, захапляюцца яе поспехамі, стаіць за мір паміж народамі. Але ніхто з нашых суайчыннікаў не лічыць сябе шчаслівым за межамі роднай краіны. Яны гавораць: нішто не можа замяніць Радзімы.

Так, Радзіму замяніць нельга. У чалавека ёсць толькі адна Радзіма. Яна там, дзе ён нарадзіўся, дзе ўпершыню праігнаў рукі да сонца, да маці, дзе атрымаў высокую годнасць чалавека. Сумленны чалавек пры любіх абставах застаецца верным сваёй Радзіме.

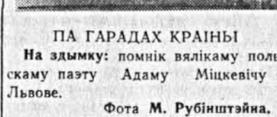
Вялікі рускі рэвалюцыянер-дэмакрат В. Іялінскі гаворыць: «...то не належыць сваёй Бацькаўшчыне, той не належыць і чалавечы».

Большая частка нашых суайчыннікаў за межамі Радзімы — рускія, украінцы, беларусы, людзі іншых нацыянальнасцей — не забылі сваёй Бацькаўшчыны, ганаарна ёй.

Прайшоў пяць з-за акіяна. Калі чытаеш яго, шчыра радуецца вельмі вялікаму, што выніла з кожнага радка: ніхільна расце патрыятычнае свядомасць нашых суайчыннікаў за межамі краіны, растуць і мацнеюць сілы, якія здольны дзеі рашуча адор тым, хто яшчэ хлусіць на нашу Радзіму, выношава супраць яе чорныя замыслы. Куды б ні кінуў лёс нашых людзей, яны застаюцца патрыётамі вялікай Савецкай краіны.

У чалавека ёсць толькі адна Радзіма. І самае дарагое ў жыцці — заставацца верным ёй да канца.

Г. МАР'ЯСАУ.

ПА ГАРАДАХ КРАІНЫ

На адмыку помнік вялікаму польскаму паэту Адаму Міцкевічу ў Львове.

Фота М. Рубінштэйна.

Чытачы сельскіх бібліятэк

Багатая Людзяневіцкая сельская бібліятэка. На яе паліцах тысячы экзэмпляраў мастацкай, палітычнай, навуковай, сельскагаспадарчай літаратуры. Гэтымі кіжамі карыстаюцца 380 рабочых трэцяга аддзялення саўгаса «Жыткавіцкі», мясцовае інтэлігенцыя.

Бібліятэкар Іван Баран ведае, што якой літаратурай цікавіцца. Вось майстар Людзяневіцкага лясніцтва Іван Хомчанка, рабочая лясніцтва Надзеяда Хаеняа сошач за навічкіма па лясной гаспадарцы, рабочы Барыс Друк любіць чытаць творы Шалахава, Паніфэрава, Нікалаева, Бубнінава, а таксама кніжкі беларускіх пісьменнікаў. Без кніжкі не ўяўляюць заслужанага адпачынку 80-гадовы Іларён Касцюк, пенсіонер Антон Будзішэўскі і інш. Дзякуючы актыўнасці чытачоў, у бібліятэцы часта праводзіцца літаратурныя вечары і канферэнцыі.

А. КАВАЛЕЎ.

Жыткавіцкі раён.

Многа такіх сем'яў

У бібліятэку прыйшло пяць чалавек. Гэта сям'я калгасніка Балыска з Беларыяна. Кожны з іх любіць кнігу. Гаспадару сям'і бібліятэкарка Т. Камарова прапануе «Векаломыя дні» М. Лынькова, Гаспадыні Ядзізе Канстанцінаўна, члену ільшаводлага званія, дапамагае выбраць брашуры аб вопыце вырошчвання ільму, кукурузы. Дачка Леанарда і сын Вяшляў на гэты раз узялі творы Ул. Маякоўскага і І. Шамякіна. А самы малодшы сын, вучань пятага класа Іван захлываецца кнігамі А. Гайдара.

М. ТУМАНАЎ.

Іўзеўскі раён.

НЕДАХОПЫ ПАТРЭБНАГА ВИДАНИЯ

У пасляваенны перыяд выйшлі з друку толькі дзве кніжкі, прысвечаныя беларускаму фальклору і этнаграфіі (М. Нікольскі. «Находжанне і гісторыя беларускай вясельнай абраднасці». І. Гутарэў. «Барацьба і творчасць народных мейсцяў»). Некаторыя звесткі аб народнай творчасці можна знайсці яшчэ ў кнігах М. Ларчанкі і І. Лучычскага. Тое ж, што было напісана ў галіне беларускай фалькларыстыкі ў даваенныя, а тым больш у дараваенныя гады, або ў І. Устава, або зрабілася бібліяграфічнай разкасцю.

Вось чаму студэнты-філолагі, настаўнікі сярэдніх школ, выкладчыкі ВНУ з вялікай нецярпелівасцю, з асаблівай зацікаўленасцю чакаюць паўлення ў друку кожнага новага дадзенага артыкула, дапаможніка па беларускаму фальклору. Немаючы спадзявання і надзеі ўскладзі яны, напрыклад, на хрэстаматывы па вуснай народнай творчасці для ВНУ, на падрыхтоўкай якой працавалі фалькларысты С. Васілёнак і І. Гутарэў.

Фальклорны матэрыял, сабраны ў хрэстаматывы, ніякіх прызначэнняў не выклікае. Ён да магнасць чытачу атрымаць досыць поўнае ўяўленне аб вялікім ідэйна-мастацкім багаці беларускага фальклору, аб яго жанравай разнастайнасці. Агульны імкнучыся вызначыць для кожнай сацыяльна-эканамічнай фарманцыі (феадальнай, капіталістычнай і сацыялістычнай)

«Вусна-паэтычная творчасць беларускага народа». Хрэстаматывы для вышэйшых навучальных устаноў. Складзі С. І. Васілёнак, І. В. Гутарэў. Дзяржаўнае вучэбна-педагагічнае выдавецтва Міністэрства асветы БССР, Мінск, 1959.

толькі ёй характэрныя фальклорныя тэм, ідэі, сюжеты, вобразы, жанры. Вельмі важным з'яўляецца тое, што ў хрэстаматывы ўключаны цалы шэраг такіх фальклорных помнікаў, якія да гэтага часу нідзе яшчэ не друкаваліся: гістарычныя песні, беларускія быліны, дараваенныя рабочы фальклор, партызанскі фальклор гадод Вялікай Айчыннай вайны.

Кніга адграе станоўчую ролю ў развіцці беларускай фалькларыстыкі, дапаможа чытачам у вывучэнні неадзіночых скарабў беларускага фальклору.

Але дзеля справядлівасці трэба прызнаць, што хрэстаматывы выклікае ў нас адначасова і іншае пачуццё — пачуццё рэзкай незадаволенасці, бо спадзяванні і надзеі чытачоў у многім не апраўдаўся. Думаецца, што мы будзем мець больш паўнацэнныя вучэбныя дапаможнікі, чым ён атрымаў на самай справе. У выніку пелешкі ці якіх-небудзь іншых прычын складальнікі хрэстаматывы дапусцілі цалы шэраг недахопаў і памылак.

ПАРТРЭТ ГЕРОЯ

Якуб Колас пакінуў багату літаратурную спадчыну. Яго выдатны мастацкі творы вабяць і захапляюць нас не толькі сваёй ідэяльнай глыбінёй, таматычным багаццем, але і выключнай патэтычнасцю, мастацкай дасканаласцю. Герой твораў Коласа застаўся ў нашай памяці назаўсёды. Мы бачым іх, як жывых, чуюм іх голас, разам з ім радземся і хвалюемся. Вялікую ўвагу пры стварэнні вобраза чалавека аддае Я. Колас партрэту героя.

Галоўны герой трылогіі «На рэстанях» — прадстаўнік дэмакратычнай інтэлігенцыі Андрэй Лабановіч. Аўтар падрабязна знаёміць нас з фарманнем яго светлагладу, з працоўнай дзейнасцю, пошукамі шляхоў разумнага служэння народу. У раскіданым душоўнага стану, у высветленні яго сцісласці да актыўнага розуму над становішчам селяніна і прычынамі, якія ўплываюць на фарманне яго светлагладу, значную ролю адгрываюць замалеўкі партрэта героя. Вось як пададзена гаворка Лабановіча з бабай Марыяй аб «ячэйстай сіле».

«— І падумай толькі: праз якое глупства можа памеці чалавек! — прамовіў малады настаўнік, хутчэй да сябе самога, і задумаўся. Галава яго круху схілілася набок, цёмныя вочы, у якіх часта адбівалася нейкая затоеная думка, пазіралі, не міргаючы, у кут накіока, але нічога не бачылі: яны як паварылі на тую думку, якая цяпер завяршылася ў яго галаве».

Лабановіч увесь час у дзеянні, у сутыкненнях, і яго партрэт унікае перад намі наступова, па меры таго, як пісьменнік дае скунія, але выразна апісанні жэстаў, мімікі і гора.

Пры характарыстыцы герояў Колас не адольвае ўвагу аднае апісанню іх знешняга выглядку. Становішчам герояў Колас адольвае больш месца і мастацкіх сродкаў у абмалеўцы іх партрэтаў, гаворыць пра іх з цёплым сабраўскім гумарам, паказвае свае шчырыя адносіны да таго або ішага героя.

У такім плане стварэння вобраза настаўніка Янікі Тукалы, які з'яўся сталае месца ў творы з часу апісання падзей настаўніцкага з'езду. Мы ведаем, што пасля з'езду ён становіцца аднадушным і самым бліжнім сябрам Лабановіча.

«Гэта быў замкнуты ў сабе юнак, круглагаловы, бязьві, з зарыным трохі ўгару носам і шарымі вачамі». Гумарыстычнае адценне дасягаецца дзякуючы дэталі «з зарыным трохі ўгару носам», якая паўтараецца ў творы некалькі разоў. Больш выразна гумарыстычна абмалеўка набывае партрэт Тукалы пры апісанні сустрэчы сяброў.

«Дай, брат, пачацую твай імбрятчак!» — піша Колас. «Янкаў нос нагадаў рыльца чыініка». Мастацкая дэталі паказвае не толькі адносіны пісьменніка да героя, але раскрывае і ўзаемаадносіны паміж Лабановічам і Тукалам, дапамагае вобразна ўспрыняць партрэт.

Вось як Колас падае партрэт прадстаўніка пінакель падольнай арганізацыі: «Самы сталы быў Глеб, і аблічча выкрывала ў ім найбольш інтэлігентнага чалавека на гэтым сходзе. Ён насіў пенсія. Меў невялічкую рыжаватыню бародку, акуратна падстрыжаную, і трымаўся найбольш незалежна і спакойна». Мы бачым, што спачатку аўтар дае агульную характарыстыку яго знешнасці: «аблічча выкрывала ў ім найбольш інтэлігентнага чалавека», а потым пераходзіць да дэталей, якія звязаныя з «інтэлігентным» выглядам. Перш за ўсё вылучаюцца ў знешнім выглядзе пенсія, маленькая, акуратна падстрыжаная бародка. Партрэт у дадзеным выпадку — прыклад сціслай абмалеўкі. У стварэнні партрэтаў эпизодычных герояў Я. Колас карыстаецца і разгорнутымі апісаннямі.

Колас у трылогіі вельмі часта звяртае ўвагу на дэталі знешняга выгляду героя, якія маюць сувязь з унутраным яго светам, з яго настроем, пачуццямі, псіхалагічным станам.

«Бойкія шарыя вочы яго (Турсевіча. — В. К.) так і ўпіліся ў Лабановіча, з іх так і сыпаліся іскры смеху; разам з тым у іх адбівалася жывая мысль, нейкая станоўчасць і ўпартасць».

Эпітэтам «бойкія» звяртаецца на ша ўвага больш на выраз яго вачэй, чым на іх колер. У вачэй Турсевіча Колас падмячае «іскры смеху», «адбівіце жывой мысли», якія пераходзяць радасцю, яго ўсхваляванасцю. Турсевіч узрушан сустрачаю. Ён рады та-

кому госяці, бо з ім можна смела пагаварыць аб усім, што набадзела на душы.

Партрэт вельмі часта скарыстоўваецца ў трылогіі для выяўлення пазіўных рыс характара героя, яго густу. У гэтых адносінах даволі характэрна партрэтнае замалеўка Ядвісі. «На канале насупраць яго сядзела панна Ядвісі. Яна была ў прыгожай чырвовай кофточцы, якая вельмі ішла да яе твару, а чорныя і пыльныя валасы яе былі перахвачаны чырвовай стужкай. Панна Ядвісі выглядала вельмі цікава і прыгожа. Цёмныя вочы яе з доўгімі мігаўкамі як бы рассяпалі праменні». Пісьменнік пачынае знаёміць чытача з Ядвісі з апісання яе адзення, і самым ён знаёміць з пазіўнымі рысамі характара: акуратнасцю, яе добрым густам. Аб тым, што пісьменнік хоча звярнуць нашу ўвагу на гэтыя асаблівасці Ядвісі, сведчыць ужыты ім у якасці першага эпітэта да слова «кофточка» эпітэт «прыгожая». Мы пачынаем разумець службовую ролю гэтага эпітэта пазней, калі аўтар пералічвае дэталі партрэта: «...чорныя пышныя валасы...», «...цёмныя вочы яе з доўгімі мігаўкамі...» Адзенне гераіні арганічна спалучаецца з прынабасцю яе знешняга вобліку.

Аб радасці, выкліканай сустрэчай з Лабановічам, гаворыць, напрыклад, Ядвісіны позірк: «Цёмныя вочы з доўгімі мігаўкамі як бы рассяпалі праменні». «Калі асабіліцца пачала-ваць мяне, то, клянусь паміжю маці, я кінуся пад машыну!» — Цёмныя акружылыя вочы яе бліснулі іскрамі гневу». Гэты прыклад сведчыць, што ў раскіданым душоўнага стану Ядвісі аднолькавую ролю адгрываюць яе дэталі, так і партрэт. Гэтыя эродзі знаходзяцца ў цёпнай сувязі, аднае мастацкі прыём дапамагае другі. Апісанне знешняга выгляду Ядвісі, своеасабліва ўвага пісьменніка да асобных яго дэталей ажрава сведчаць аб аўтарскіх адносінах да сваёй гераіні. Адчуваецца, што Колас, як і Лабановіч, захапляецца ўнутранай і знешняй прыгажосцю гераіні. Аб гэтым дае магчымасць меркаваць неаднаразовае зварот аўтара да замалеўкі у творы адных і тых жа рыс партрэта: «Панна Ядвісі часта ўскідала на яго свае цёмныя выразныя вочы з пад тонкіх дужак броваў». «Не, гэта апошні яе вачар тут! Тонкія, доўгія, цёмныя рыскі-бровы Ядвісі круху насоўваюцца і хмурацца, і твар яе робіцца строгім».

На багатым матэрыяле Я. Колас паказаў не толькі асаблівасці светлагладу, псіхалогіі, пошты селяніна, але і прыдзіва замалеўку характэрных рыс яго знешняга аблічча. Партрэт чалавека працы, гартніка, прадстаўніка беларускага сялянства стварае пісьменнік шляхам вылучэння адной якой-небудзь характэрнай аднак і ў знешнасці некалькіх герояў, якая ўскосна гаворыць аб умовах жыцця народа, яго пошты. Вось замалеўкі партрэта жанчыны-працаўніцы: «Высокая, сучарлявая кабічка чарняга воласу — яна была тут старожака — прышла ў незвычайна рух, вочы яе ажыліся, а на твары адначылася ўнутранае перакананне ў сіле свае здольнасці». Старожака вернацкай школы мае амаль такі ж выгляд: «Старожака, нізенькая, сученькая, рухавая бабка». Гэта не проста паўтарэнне адных і тых жа дэталей. Колас праз іх паказвае ўмовы жыцця чалавека-працаўніка.

Аб тым, што партрэт у трылогіі выконвае вялікую ролю ў раскіданым ладу жыцця, умоў працы людзей, іх характара, сведчыць і замалеўка знешняга вобліка Аксёна Каля. «Загублены і насыртны палыны яго з намаганнем трымалі асідку, спіскаваны яе, як абшугамі». З дапамогай эпітэтаў «загублены, насыртны палыны» аўтар пралівае святло на ўмовы жыцця і працы свайго героя. Параўнанне «як абшугамі» ўтварае зражывае пластычную карціну рук зрабавора, якія прывыклі трымаць касу, цэп, плуг, але не аловак або асідку.

Школа, у якой працаваў Ф. Багушэвіч

Найдаўня мы былі ў г. Докшыцах Віцебскай вобласці, дзе, як вядома, прыблізна ў 1863—1866 гг. жыў і працаваў народным настаўнікам Францішак Багушэвіч. Будынак школы добра захаваны да цяперашняга часу. Нас адзіліла, што на будынку няма мемарыяльнай дошкі.

Найдаўня грамадскае рэспубліка адзначыла 120-годдзе з дня нараджэння і 60-годдзе з дня смерці Ф. Багушэвіча. У сувязі з гэтым неабходна ўстанавіць мемарыяльную дошку на будынку школы, які так цесна звязаны з біяграфіяй класіка беларускай літаратуры.

Хочацца таксама звярнуць увагу на тое, што ў Мінску няма вуліцы імя Ф. Багушэвіча.

А. ІВАНЧАНКА, І. САРКА, студэнты БДУ імя Ул. І. Леніна.

Найдаўня ў Мінску, у раёне мотавелазавода, адкрыты новы шырокаякрэмы кінатэатр «Ракета» на 500 месц. Гэта 18 па ліку кінатэатр у Мінску.

На здымку: кінатэатр «Ракета». Фота Н. Васільева. Фотэхроніка БЕЛТА.

Дэкада мастацтва Малдавіі

27 мая ў Маскве пачынаецца Дэкада малдаўскага мастацтва і літаратуры.

У Братэй сямі народаў ССРС з кожным днём расце і квітнее Савецкая Сацыялістычная Малдавія.

На базе магутнага ўзроста эканомікі і палітычнага матэрыяльнага дабрабыту працоўных у рэспубліцы ажыццэўлена сапраўднае культурнае рывалюцыя.

У кожнай вёсцы цяпер ёсць бібліятэка, клуб, стацыянарная або перасоўная кінатэатручка, у кожным раённым цэнтры і ў многіх вёсках — дзіцячая школа. Толькі за апошні час калгасамі пабудавана каля 200 новых дамоў культуры. Усяго налічваецца 4216 бібліятэк з кніжным фондам больш 17 мільянаў экзэмпляраў.

Прафесіянальны кадры мастацтва рыхтуюць Кішынёўская кансерваторыя імя Г. Музіцкага, некалькі мастацкіх вучылішчаў. Апрача таго, у гарадах і вёсках рэспублікі працуюць музычныя школы.

За гады Савецкай улады ўзніклі і ўмацаваліся ўстановы прафесіянальнага мастацтва. Яны аб'ядноўваюць цяпер больш 1600 работнікаў.

У 1949 г. у Маскве адбыўся першы паказ дасягненняў малдаўскага мастацтва. Але талды выступалі толькі музычны і танцавальныя калектывы. Пяцёр жа на дэкадзе шырока будучы паказаны ўсе віды мастацтва і літаратуры.

З творчай справядзай у дні дэкады выступаюць Саюзы пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, тэатраў — Малдаўскі музычна-драматычны імя А. С. Пушкіна, Оперы і балету, Рускі драматычны імя А. П. Чэхава, філарманійныя калектывы — сімфанічны аркестр, ансамбль народнага танца «Лок», харавая капэла «Дойна», аркестр народнай музыкі «Флераш», кінатудыя «Малдова-фільм», калектывы мастацкай самадзейнасці — капэла калгаса «Віа нова» Страшнага раёна, хараварычны ансамбль калгаса «40 год Кастрычніка» Прыслаўскага раёна, Бендэрскага гарадскога Дома культуры і прафесіянальна-тэхнічнай школы рэспублікі, аркестр народных інструментаў Кагульскага раённага Дома культуры.

Упершыню на мінскай сцэне

«Свіннымі рыламі», а сваёй мараллю і ўчынкамі, якія з гэтай маралі вынікаюць.

Утрыманне вонкавых фарбаў у некаторых сценах спектакля прывяло да пэўнага перацяжэння духу творчасці Гогаля, які паказваў значэнне не фізічнае, а маральнае. Перабольшы ў камікванні П. Дубашынскі ў ролі паштэйстра. У яго востры доўгі нос (Шпекліні савае нос у чужыя пісьмы і пашылі) і чырвоныя вусны юр'я, які заўсёды аблізваецца. Накідаўшы характарыстыку свайго героя грэцкаскаму вонкавым малюнкам, артыст неадстаткова пакапаўся ўнутраную логіку паводзін Шпекліні, не раскрываў руху яго душы.

У спектаклі не заўважылі даюцца шырокае абагульненні, хоць бы тым, якія прадуладжаны тэкстам і падтэкстам.

Які мэты пастаноўкі «Рэвізораў» тэатрам? Іх можа быць дзве: праілюстраваць праграму творца па рускай літаратуры (высакорольная мэта) або сказаць сваё новае слова ў вырашэнні геніяльнай камедыі на сцэне (задача, якая таленавітага і старажытнага мастака). Тэатр, вядома, не спыніўся толькі на першай мэце. Аднак і там абмежаванае пазіўнае таленавітага мастака літаратуры, які толькі хрэстаматычна тлумачыць твор Гогаля. Гэтага, праўду кажучы, маладзёна, Хоцця, каб вочны ўбачылі знаёмы ім твор у новых фарбах, не толькі па-школьнаму адчулі яго, але яшчэ глыбей зразумелі разнастайнасць і размах мастацкага таленту вялікага сатырыка.

Нельга сказаць, аднак, што ў спектаклі няма станоўчых рысак. Іх няма і было б значна больш, калі б тэатр стварыў класічны ў ідэя-мастацкіх адносінах сцэнічны твор.

Яркую фігуру «пучэйштыга» Хлестакова ў асноўным пераканальна і тэмпераментна сыграў В. Лебедзеў. Імяна гэтая фігура дробнага чыноўніка, выдалкова прынятага за рэвізора, многае вызначае ў спектаклі і ў значнай меры вырашае яго поспех. Другая дэя пачынаецца з маналога Осіпа. Мы ведаем, што такі Хлестакоў, складаем пра яго пэўную кошы (хоць, значным у дужках: такое ўбачэнне ў нас склалася не столькі пад уплывам маналога служі, колькі пад уплывам раней бачаных у тэатрах і на экране Хлестакоўных).

Вось пераход «натхнёнай пустаці» перад намі. Вядома, Хлестакоў Лебедзеў не толькі можа, але і павінен быць нечаканым для нас і новых. Аднастайнасць Івана Александравіча ў выкананні розных акцэраў — крыніца сціўчых штампаў. Значыцца, кожнае новае, апраўднае характарам вобраза, вырашэнне — сапраўднае мастацтва.

Хлестакоў з асаблівымі вачыма замірае ў дзяржаві. Потым, перахуча адзіліўшыся ад вуха, ён ішчэрды крокам ідзе ў пакой. Няўжо напісаў? — мільяе думка, але мы яе адганяем. Па Гогаля, такая магчымасць павіна прадстаўляць Хлестакоў пачынаць. Яна, стан героя знаеца стамленасцю ад доўгага бадзання на горадзе. Лічч некалькі секунд — і ўжо знаём, сапраўды Хлестакоў перад намі. Касцюм, манеры, інтанацыі голасу і нахабна-наўны выраз твару чалавека, які не абцяжарвае сябе думкамі, Лебедзеў намалеваў сапраўднага традыцыйнага «фішольку». Кожная сцэна раскрывае ўсё новае яго якасці. І воль біскучыя фінгал, трыумф дурноці і баязлівасці. Дробны чыноўнік, узняты страхам чыноўнікаў, якія награтылі, трапіць у пакой. Ад яго патрабуюцца хлусня — ён хлусіць і сам верыць сваім жа нёбышам.

Аднак і ў гэтай, у асноўным удаўля, ролі ёсць няправільныя тэндэнцыі. Сцэна хлусні ў трых дзеях і чыноўнік не лепшым чынам, Лебедзеў, які ў пачатку другой дэі, іграе паніага. Думаецца, што ёсць адбываецца не ад ап'янення віном, хоць гэці і закусілі ў Землянікі; Хлестакоў у хлусні дайшоў да экстазу, да апагею, далей хлусіць няма куды. Іван Александравіч зусім адваруца ад рэальнай глебы; захоплены ўвагай і пашанай, ён забывае пра навакольнае, пра рэчаіснасць — воль вынік: спатыкнуўся і ледзь не паваліўся. Тут хутчэй ап'яненне хлуснёй.

Куды багацейшая гамма фарбаў у вобразе Гараднічага Антона Антоўскага Кішынёўскага. Калі Хлестакоў увесь на віду, шыры і прасты, дык Гарадніч «хоць і хабраны, але паводзіць сябе вельмі сціпна». Ён дастаткова хітры, каб утойваць свае пачуцці і думкі. Ад грубага і самаўладнага ў размове з купцамі да мяккага і пашчэднага ў гутарцы з Хлестакоўным — такі яго эмацыянальны дыяпазон. Думаецца, што работа артыста над гэтай роллю прывяла яго да станоўчых вынікаў. Говар-Бандарэўка здолеў стварыць аб саім героі пэўнае і шырокае ўражанне. Яго Гарадніч раскрываецца наступова. І поўнага самараскрыцця і пафосу артыст дасягае ў канцы спектакля. Тут роля дасягае поўнага гучання.

На жаль, крыху наіграным, нена-

туральным атрымліваецца страх Гараднічага перад рэвізором. «Ва-ва-ва...», якое вымаўляе Говар-Бандарэўка, гучыць дысантна. Бо яно не тычы перахода павіны быць выкананым артыстам натуральна, без анішчкі.

Прыкраса «агрэхі» супраць прады паводзін і глыбінні характарыстыкі выканаў і ў некаторых іншых выканаў.

Наглядачы вучылішчаў Хлопаў поўна духу нізакласавасці, перад іх частым: «А, прызнаюся, так выхаваны, што загавары са мною адным чынам хто-небудзь вышэй, у мяне проста і душ няма, і язык як у дрыг-ве загавары». Аднак пры ўсёй сваёй смеласці і прыняжасці ён не самы дробны чыноўнік. У яго ў падманна-лічце ёсць стаяўнікі, якімі ён нейкім чынам камандуе. Значыцца, і ў натуры наглядчыка павіны быць начальніцкія ноты. Але гэтага Л. Міхайлаў не паказваў. Яго Хлопаў пастаянна заўважвае адзін вонкавы малюнак: ялейнае складанне рукі і спаложаны выраз твару. У такім стане ён выглядае проста чалавекам незалежным, у той час як ён сімвалізуе сабою рабскую падаўленасць чынамі і страх перад імі. У яго сціўчым жыцці павіны быць пераходы ад аднаго лепшага да другога. Гэта было б праўдзіва і разам з тым дазволіла б магчымасць на праўдзівым паказваць, да чаго ж прыняжасць страх гэтага чалавека і абмяжоўвае яго.

Прыгадаем «Тоўстага і тонкага» Чэхава. У гэтым апавяданні імгненна перамена паводзін раскрывае сцэнальную сутнасць адносі паміж чыноўнікам Хлопаў — «тоўкі» — жывым выраз рабскай акалорыі, русіны, коснаці. Але гэты не і паказваў, ён выглядае ў малюнку Л. Міхайлаў. Мала таго, у яго нельга глыбока захвацца ўседамысленне, што ён разумны чалавек, але начальства яго прыскае: «Не давадзі бо служыць па вучонай частцы ўсёго боішчы: усекі перажадкае, усекамо хочацца паказаць, што ён такіма разумны чалавек». Л. Міхайлаў вярта звярнуць увагу на выдатны выраз «таксама разумны чалавек». Значыцца, Хлопаў лічыць сябе разумным! Ён і сапраўды не дурны, калі здолеў пусціць шпільку Гараднічага. «Усекі» — гэта асырожны, аляўдзівы німек на Гараднічага. Аднак на сцэне німек знізе ў прастору, бо не скіраваны на пэўную асобу.

Калі сутнасць адносі паміж «бацькамі» горады адкрыта выказаў Гогалям у асоба прамы пачынаў жа зрымным выпадку, дык больш тонка гэта ж думка праходзіць і ў ролі Гогаля. Яна ж праўдзівае і словах Амоса Фэдаравіча Ляпіна-Цяпкіна, якімі ён абварае абшаннае ў хабарах: «Ну, не, Антон Антоўвіч, А воль, напрыклад, калі ў каго-небудзь футра кашуе пшысць-робуць, ды жончы шалік...» Зноў яўны намек на самога Гараднічага, ад рэлік ягора абарадсавалі гэтую заўвагу Земляніку і Хлопаў, якія пры гэтых словах гнуча і гэтым рухам пашварджаюць удар прыняты. Гэта нелагічна.

Мішчанскае аблічча чыноўнікаў яшчэ больш адкрывае жонка Гараднічага Ганна Андрэевна (К. Каралева). Добра перадае адзінаццёва пустоту і дурнават какетлі. Вырашэнне гэтага вобраза Каралева зусім пераканальна, хоць у ім і няма асабліва яркіх знаходак.

Горш аявалацца сваёй роллю Мар'я Антоўнаўна таленавіта артыстка Л. Шымфеева. Паспеху яна магла б дасягнуць толькі новым і свежым раскрыццём вобраза дачкі Гараднічага. Але артыстка пайшла традыцыйным шляхам, на якім не знайшла ў сабе ўнутранай прады для паводзін гераіні. Найгучэй, штурчачася адчуваючы ў вобразе. Гэта, відаць, не роля Л. Шымфеевай, хоць у яе добрыя вочныя дэталі. Артыстка іграе больш высакорольную гераіню, чым дачка Гараднічага, і таму не да каццяна злучаюцца пераканальнымі рэлікі, якія яна гаворыць.

Осіп у выкананні К. Пельцара статычны. Маналог у трактры, важны для характарыстыкі Хлестакова, гучыць у яго мала выразна, сума.

«Рэвізор» у пастаноўку маладзёга тэатра — ява станоўчая. Яна сведчыць аб смеласці калектыву, аб пошуках складаных задач, бо толькі на пераадоленні цяжкасці расце і набывае сталасць артыст.

Ф. ВОСІЦКІ.

ЧЫТАЧЫ АБ КНІГАХ

«Шурава крыўда» — так называецца адно з апавяданняў Л. Арабей, змешчанае ў зборніку «Калібры» — першай празаічнай кніжцы. Крыўда шасцігадовага хлопчыка Шуры заключаецца ў тым, што яго старэйшы брат Пятрусь стаў вучнем... Адносіны паміж братамі зусім змяніліся. Пятрусь не гуляў больш з Шурыкам, ганяўся сваімі кніжкамі і партфелем і наогул трымаўся, як кажучы, на адлегласці, не падпускаячы брата да стала, дзе рыхлаваў урокі.

Толькі дзякуючы аднаму выпадку, Пятрусь дазваляў Шурыку сядзець у вачэй, як вяды ў рот браўшы, насупраць і сачыць, як школьнік чытае або піша.

Шурык паступова засвойвае некаторыя літаратурныя адноччы. Адночы ён, трымаючы кніжку дагара, пачаў разгадваць, на якія дэталі звязанае Петраўскае бацькоў, некаторыя словы.

Сянік адносі паміж братамі пададзены ў Л. Арабей. Калібры. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1960.

Адрасавана дзецям

апаваданні вельмі цікавы і псіхалагічна тонка.

Крыху штучным з'яўляецца толькі канец апавядання. Бацька ўчытвае Петраўскае за яго дрэнныя адносіны да маладога брата. Пятрусь адной бацькавай вымовы адразу староўска свядомым. Як вядома, у жыцці не так проста «нармалізаваць» адносіны дзяцей. І хоць часам яны з дрэнных робяцца добрымі, дзякуючы якому-небудзь значнаму выпадку, з апавядання нічога падобнага не відаць.

Але справа не ў гэтым.

Падрабязны разбор апавядання, зроблены тут, павінен мець сваю паставу. А яна воль якая. Л. Арабей паставіла цікавае пытанне: адносіны ў сямі паміж дзецьмі школьнага і дашкольнага ўзросту. Бацькі ведаюць, як складана вырашэнне гэтага пытання.

Не называючы ўласнай думкі аўтара апавядання, скажам, што яго накіравана больш да бацькоў, чым да дзяцей: ці ж не бацькі павіны ўпарадкоўваць адносіны сваіх дзяцей? І тут ні ў якім разе, як гэта часам мае месца, не паскардзіцца на школу!

У апавяданні «Шурава крыўда» адносіны паміж Петраўскаем і Шурыкам амаль не накіроўваюцца бацькамі, хоць аўтар і спрабуе на працягу апавядання і асабліва ў канцы яго на гэта ўказаць.

Пытанне аб тым, ці патрэбна та-

Чытачы аб кнігах

кое ўмяшанне з боку бацькоў, нават недарэчна. На жаль, яшчэ ў некаторых сям'ях можна сустрэцца з такімі фактам, калі п'яцігадова — шасцігадовае хлапчук або дзяўчынка прыгне даведацца, накітаваць Шурыка, што пазнае брат-вучыць, а бацька або маці кажа яму: рана, паспееш. Вядома, паспее. Але калі яму цікава, чаму б не толькі не дазвазіць, а нават падтрымаць гэту першую п'яту да ведаў? Чаму не накіроўваць яе, не дапамагчы? Няўжо пашкодаць?

Іншыя апавяданні зборніка «Калібры» поўнацю адрасаваны дзецям. Трэба адзначыць, што пісьменнік ўмее перадаць праўду дзіцячых пачуццяў; апавяданні вучаць дзяцей быць сумленнымі, мужнымі, напісаны прастай мовай.

Вельмі добра, што пісьменнік разам з апавяданнямі аб савецкіх дзецях уключыў у зборнік два апавядання аб дзецях замежных краін — «Калібры» і «Птушка Хірасімы».

Што датчыць апавяданняў «Васількоўны бант», «Непрымяная гісторыя» і іншых, то трэба сказаць, што яны таксама цікавыя, у многім удаўля аўтара. Галоўнага вартасць іх — ва ўменні аўтара тонка прымецьці і перадаць псіхалагічны стан дзяцей у які-небудзь жыццёвы момант.

Вось, напрыклад, Галія-вучаніца трыга класа («Васількоўны бант»), вяртаючыся са школы дамоў, сустракае незнаёмага хлопчыка, які пакрыўдзіў яе. Праз некаторы час

Чытачы аб кнігах

дзяўчынка ўбачыла іх зноў блізка да свайго дома. Прычым, адзін з іх быў у бадзе: суседскі сабака не нажарт адкаваў яго. «Так табе і трыба», — мільянада думка ў Галі, але тут жа яна перадукала і крыкнула: «Пальма, назаді!»

Той, хто яшчэ зусім нядаўна пакрыўдзіў дзяўчынку і вёў сябе ўвахава, цяпер «п'яватая моргаў бемлівы вейкамі». Добра!.. І напісана проста і цікава.

Але чаго ж тут не хапае?

Чаго не хапае апавяданню «Непрымяная гісторыя», у аснове ягора ляжыць таксама выпадак з дзяўчынкай?

Не хапае часам трапных дэталей, назіранняў пісьменніцы ў паказе жыцця і паводзін дзяцей.

Неяк вельмі не поўна выглядае і ўвесь зборнік апавяданняў аб дзецях-школьніках, калі ў ім не сустранеш ні аднаго апавядання са школьнага жыцця.

Вядома, добры ўчынак Галі паслужыць прыкладам дзецям... Але невядома, як Галі і той, хто яе пакрыўдзіў, вучацца, адносяцца да старэйшых сяброў і г. д.

Аднабаковасць і ілюстрацыйнасць некаторых апавяданняў зборніка, якія расказваюць толькі пэўнае здарэнне з дзецьмі, шкодзяць увугле цікавай кніжцы маладога аўтара.

А. ПАПЛЫКА.

Чытачы аб кнігах

У Жлобіне будучыя раёны Дома культуры. На здымку: будаўніцтва раённага Дома культуры. На перадым плане муляра А. Каспярыч. Змяненні заданні ён выконвае штодзёна на 170 працэнтах.

Фота І. Змігровіча. Фотэхроніка БЕЛТА.

Выдатны паэт Румыніі

21 мая споўнілася 80 год з дня нараджэння выдатнага румынскага паэта Тудора Аргеці...

Яраслаў Вешыя

(Да стагоддзя з дня нараджэння)

Балгарскі мастак Яраслаў Вешыя спачатку вучыўся ў Пражскай, затым у Мюнхенскай мастацкай акадэміі...

На здымку: рэпрадукцыя з кампазіцыі «Араты» («Вясна»), 1910 г.

Двага, самаадданасць і ў той жа час пакаты і жахі вайны — такая тэма карціны «Атата» (1913). Мастак адлюстравана ў карціне штыхавую атаку...

Вёска слаўная людзьмі

Залетае ў вёсцы. Гарадзец пабудавалі прыгожы клуб з вялікай глядзельнай залай...

«НЕ У БРЫВО, А У ВОКА» мясцовым матэрыяле, карыстаўся вялікім поспехам.

Чалавек вярнуўся ў строй

Даведаўшыся аб усім, Кажэўнікаў засмуціўся. Яму самому вельмі дорагі ўласны працоўны шлях...

Кожны, хто бывае ў Камяніцы (Брэсцкая вобласць), з цікавасцю аглядае высокую вежу. Пабудавана яна ў 1276 г. і завецца Белая Вежа...

Смадзейная тэатральная студыя

Па ўсёй краіне развіваецца рух калектываў тэатральнай самадзейнасці за права атрымаць званне Народнага тэатра.

Чалавек вярнуўся ў строй

Шпіндэльныя каробкі, розныя прыстасаваныя, аталонны... Не, не выйшла палёгі, пра якую гаварыў жонка Васіль Кажэўнікаў...